

Hattula Parolannummi arkeologinen valvonta 2017

Teemu Tiainen

Tilaaja: Elenia Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Kartat	3
Vanhoja karttoja	4
Valvonta	6
Tulos	9
Lähteet	9

Kansikuva: Valvonnassa kaivetun maakaapeliojan länsipääty. Itäkoilliseen.

Perustiedot

Alue: Hattula Parolannummi. Historiallisen ajan kylänpaikan *Nummi eli Vähä-Luolajan* reunalle kaivettava maakaapelilinja.

Tarkoitus: tarkkailla onko kaivattavalla maakaapelilinjalla kiinteää muinaisjännöstä

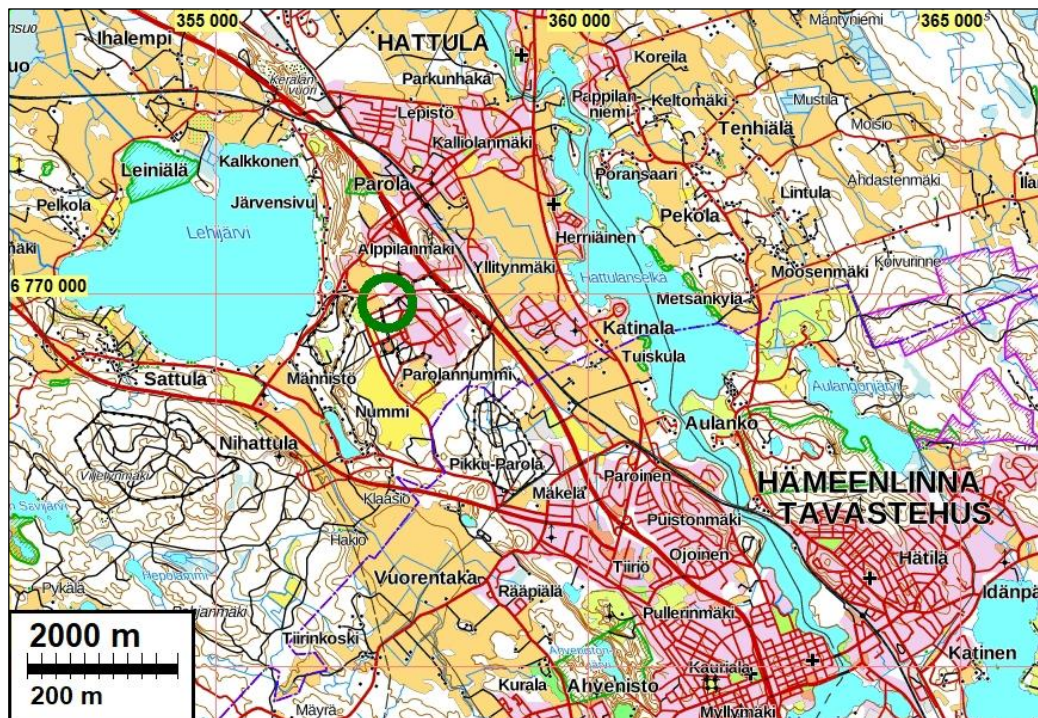
Työaika: Maastotyö 20.11.2017.

Tekijät: Mikroliitti Oy, Teemu Tiainen.

Kustantaja: Elenia Oy.

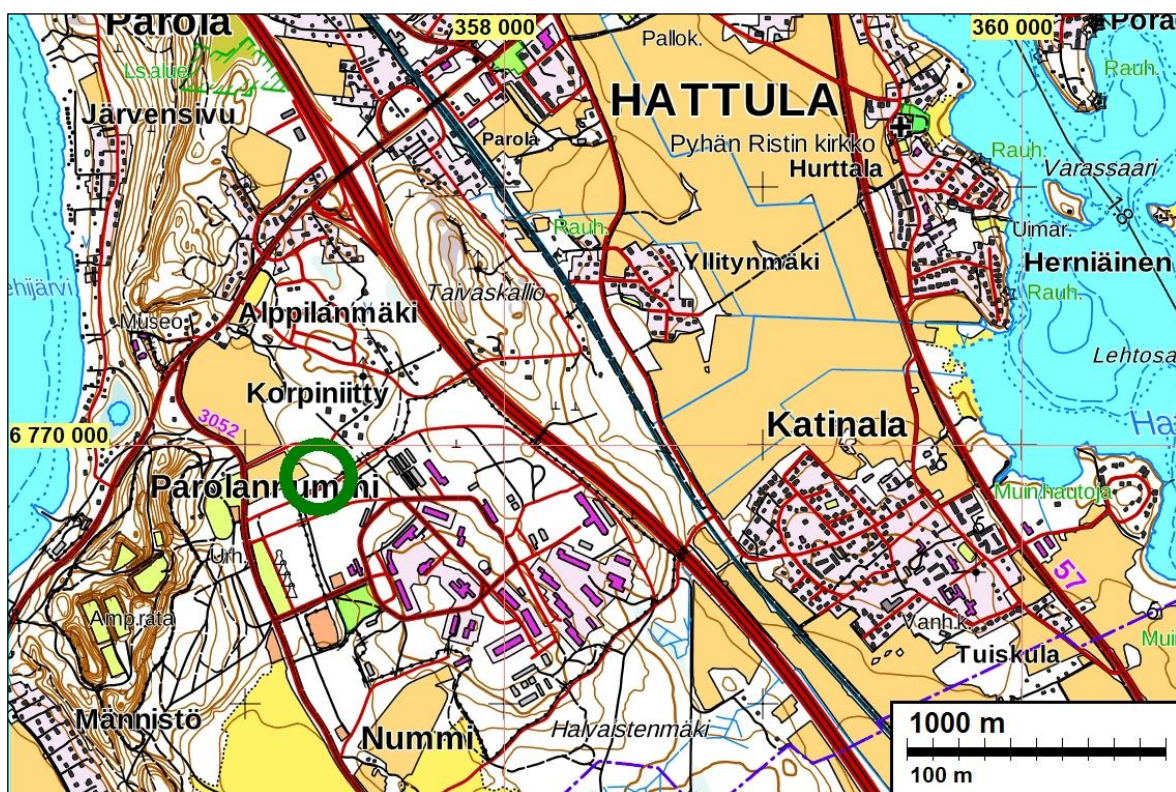
Aikaisemmat tutkimukset: Jouni Taivainen 2012 inventointi.

Tulokset: Valvonnassa kaivetulla maakaapelilinjalla havaittiin pieni linssimäinen mustaan maan alue noin 40 sentin syvyydeltä. Paikka sijoittuu aivan muinaisjännösalueen eteläreunan ulkopuolelle, eikä sen funktiosta tai ajoituksesta saatu valvonnan yhteydessä selkeyttä. Muutoin kaapelioja oli arkeologisesti täysin ”tyhjä”.

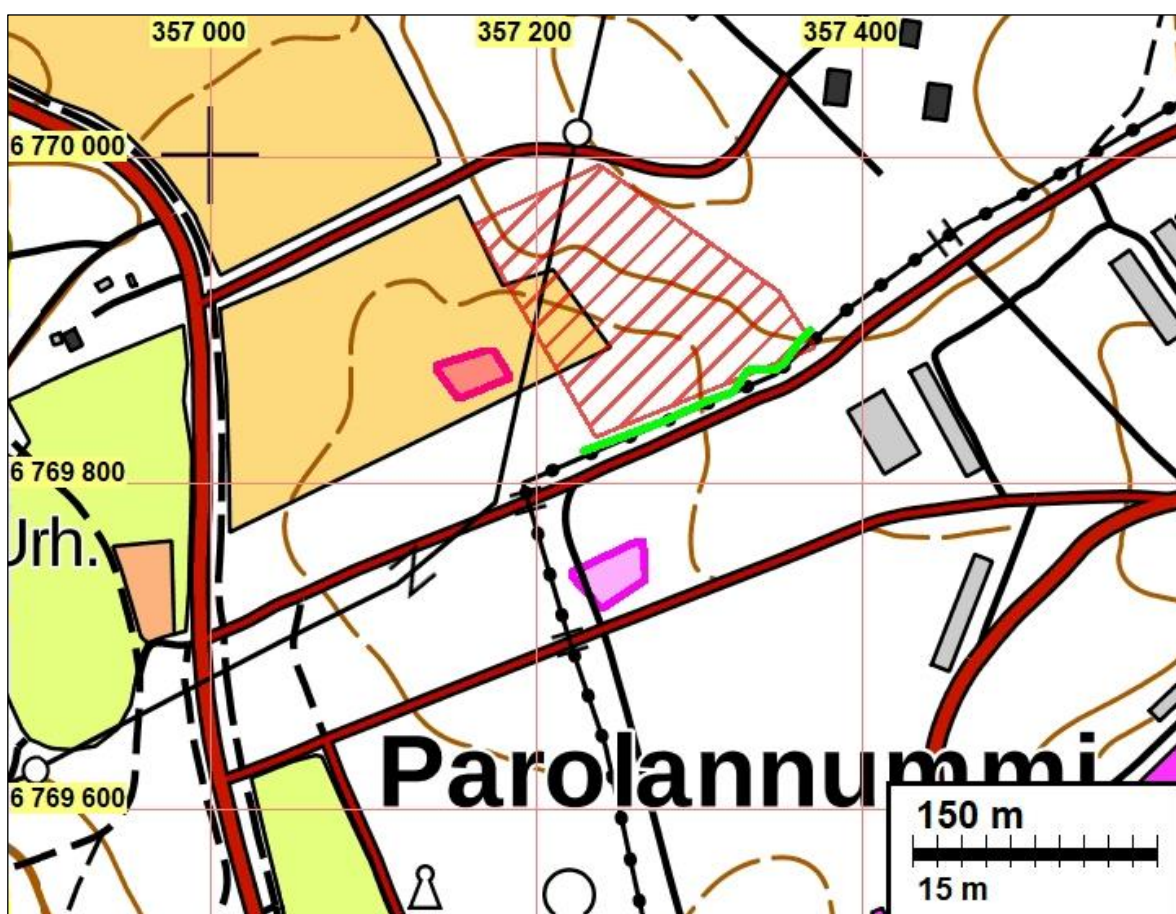

Selityksiä: Tutkimusalue sijaitsee vihreän ympyrän sisällä. Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat: Maanmittauslaitoksen maastotietokanta 11/2017. Muinaisjännösrekisteri on tarkastettu 11/2017. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvat: T. Tiainen.

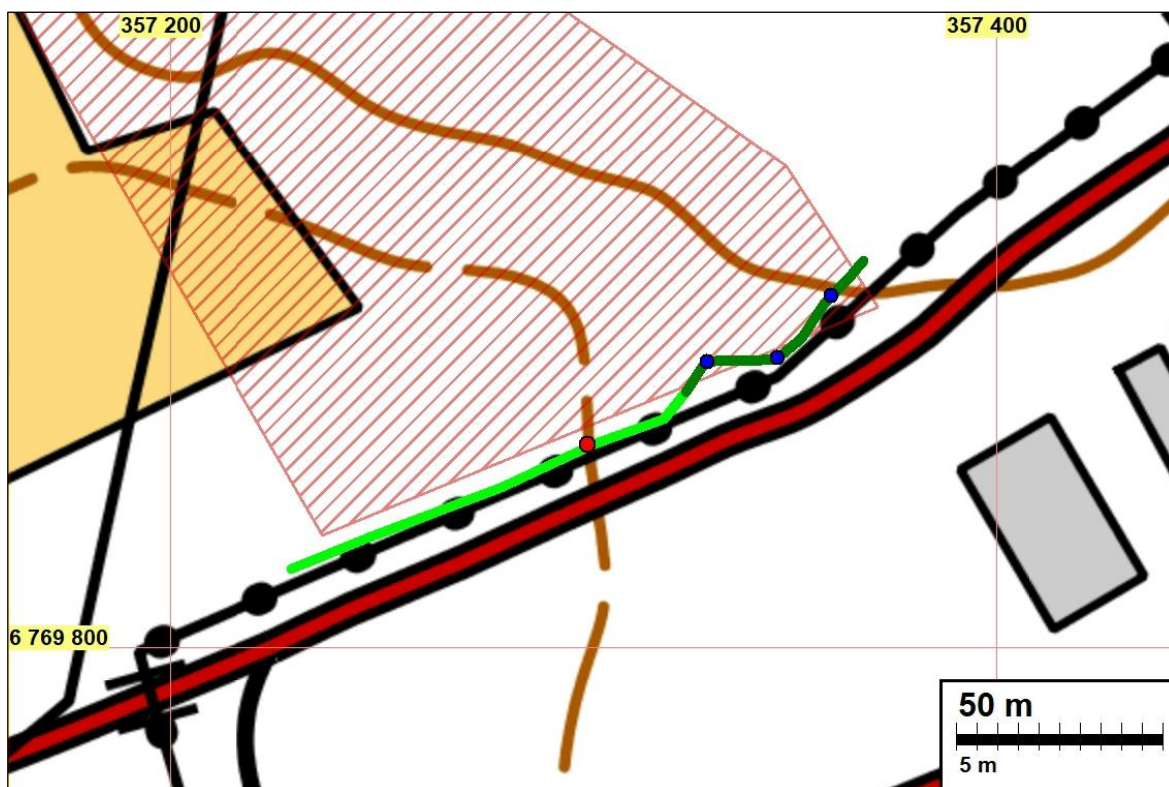
Kartat

Tutkimusalue sijoittuu vihreän ympyrän sisälle.

Muinaisjännöksen reunalle kaivettu maakaapeliliinja on merkitty kirkkaan vihreällä viivalla. Muinajännösalue on merkitty haalean punaisella vinoviivoituksella. Vuosina 1761-62 laaditulta kartalta (Kiellman) paikannetut talot on merkitty vaalean punaisin suunnikkain.

Muinaisjäännösalue on merkitty punaisella vinoviivoituksella. Valvonnassa kaivettu kaapelilinja on merkitty kirkkaan vihreällä viivalla, ilman valvontaa kaivettu linja tumman vihreällä viivalla. Punaisen pallon (keskellä) kohdalla havaittiin pienialainen tumman maan kohta. Siniset pisteet osoittavat niin sanottujen varmistuskuoppien sijainnit, jotka kaivettiin paikalle arkeologin ollessa paikalla.

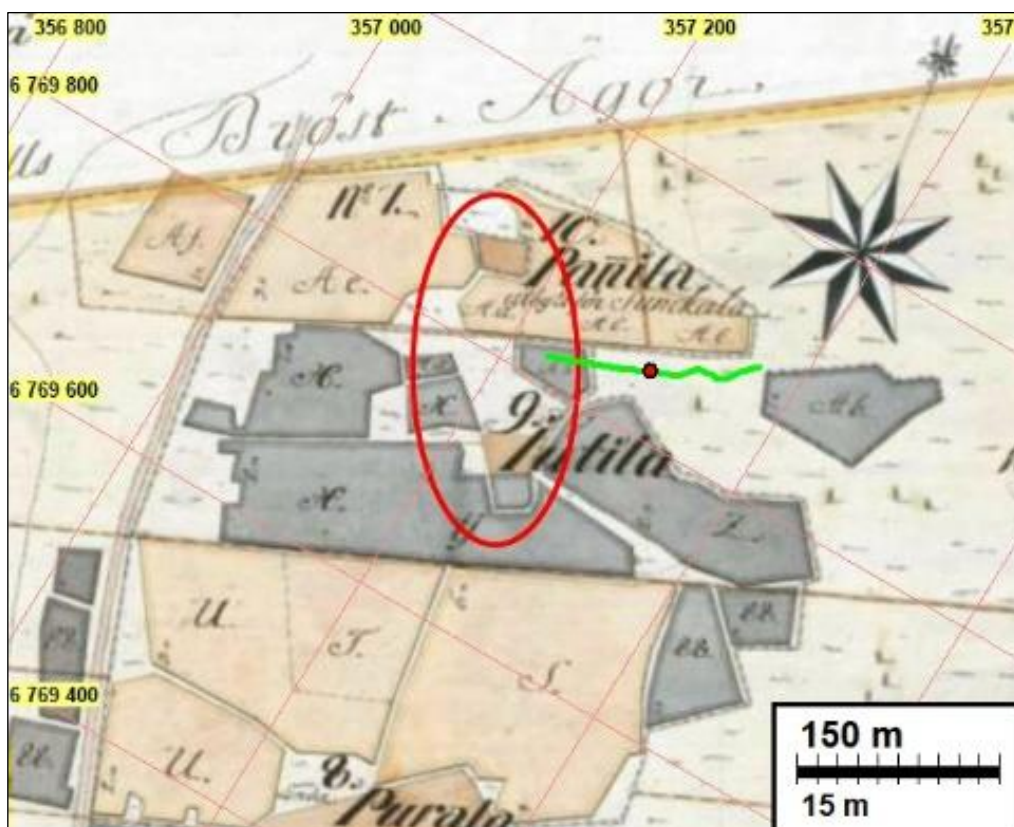
Vanhoja karttoja

Ote vuoden 1961 peruskartasta. Muinaisjäännösalueen eteläpuolelle kaivettu kaapelilinja on merkitty karttaan kirkkaan vihreällä viivalla.

Ote vuoden 1842 pitäjänkartasta. Valvonnan aikana kaivetun kaapelilinjan paikka on (karkeasti) vihreän ympyrän sisällä kartan koillisnurkassa.

Ote vuosina 1761-62 laaditusta kartasta (Kiellman). Muinaisjäännösalueen eteläpuolelle kaivetun kaapelilinjan kohta on merkitty kirkkaan vihreällä viivalla. Karttaan merkityt talot on punaisen ympyrän sisällä (ympyrän lisäys kartan päälle J. Taivainen).

Valvonta

Hattulan Parolannummella on käynnissä maakaapelointihanke. Museoviraston lausunnossa (27.9.2017 MV/828/05.01.00/2017) edellytettiin kaapeloinnin tapahtuvan arkeologin valvonnassa kiinteän muinaisjäännöksen, *Nummen eli Vähä-Luolajan* (mj-tunnus 1000023317), eteläreunan kohdalla noin 160 metrin matkalla. Elenia Oy tilasi edellytetyt valvontatyöt Mikroliitti Oy:ltä. Museovirasto antoi tutkimusluvan 25.10.2017 (MV/165/05.04.01.02/2017). Valvonnan tekii Teemu Tiainen 20.11.2017, valvonnan kannalta hyvissä ja kuivissa sääoloissa.

Saapuessani sovitusti paikalle 20.11.2017 totesin, että kaapeliojaa oli jo kaivettu ja peitetty valvonnassa kaivettavaksi tarkoitetun osuuden itälaidalla. Kaivetun ja peitetyn osuuden pituus oli noin 50 metriä (koordinaattien N 6769 893 E 357 369 ja N 6769 861 E 357323 välillä). Ilmoitin asiasta puhelimitse Museoviraston intendentti Olli Soiniselle (lausunnon allekirjoittaja) ja päätimme, että jo kaivetulle ja peitetylle linjalle tehdään muutamia varmistuskuoppia kaivinkoneella. Näin toimien pyrittiin tarkistamaan, onko paikalla mahdollisesti sijaitseva muinaisjäännös vahingoittunut valvomatta kaivetulla linjalla. Myöhemmin paikan päällä selvisi, että valvomatta kaivaminen oli tapahtunut inhimillisen erehdyksen ja tietokatkon vuoksi.

Tilanne paikalla valvonnan alkaessa. Kaapeliojaa oli jo kaivettu ja peitetty osittain siltä alueelta, mikä oli tarkoitus kaivaa valvonnan aikana. Itäkoilliseen.

Varmistuskuoppia jo peitetylle linjalle tehtiin kolme. Kuopat kaivettiin leveämmällä kauhalla kuin itse kaapelioja, jolloin kyseisillä kohdilla päästiin tarkastelemaan muutakin kuin jo kertaalleen myllättyä maata. Varmistuskuopat kaivettiin koordinaattipisteisiin (keskipiste) N 6769 869 E 357 330, N 6769 870 E 357 347 ja N 6769 885 E 357 360. Tarkistuskuopat olivat noin 1,2 x 2,5 metrin kokoisia (kaapeliojan suuntaisesti) ja 0,4 - 0,7 metrin syvyisiä. Maaperä tarkistuskuoppien kohdalla oli 15-25 cm paksuisen humuskerroksen alla hiesuinen hiekka. Tarkistuskuopista ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Tarkastuskuopan kaivaminen käynnissä. Lounaaseen.

Keskimmäinen tarkastuskuoppa valmiina. Kuopan pohjalla näkyvä tumma maa on aiemmin kaivetun kaapeliojan myllättyä kohtaa. Lounaaseen.

Maahan kaivettavan kaapelin tavoitesyvyys oli 80 cm. Käytännössä kaapeliojan syvyys oli hie- man tätä syvämpi, mikä johtui ojan pohjan tasoituksesta. Ojan leveys pohjalta oli noin 40 cm – maanpinnan tasalta sen leveys oli 60-80 cm.

Valvonnassa kaivetun kaapeliojan kaivaminen aloitettiin kohdasta N 6769 861,5 E 357324,5. Näin kaivetun ojan pituus oli noin 150 metriä (läntisin piste N 6769 819 E 357229,2). Maaperä valvotussa kaivannossa oli, noin 15-30 cm paksun humuskerroksen alla, kivetön hiesuinen hiekka.

Valvonnassa kaivetun kaapeliojan leikkausta. Pintamaan alla maalaji paikalla on kivetöntä hiesuista hiekkaa.

Ainoa ojasta havaittu anomalia oli noin 80 cm leveä ja 20 cm paksu linssimäinen mustan maan kohta (N 6769 849 E 357 301). Musta maa paljastui noin 35 cm syvyydestä humuskerroksen ja hieman vajaa 10 senttisen vaaleamman hiesuisen hiekkakerroksen alta. Linssimäistä mustan maan kohtaa oli ainoastaan ojan pohjoisleikkauksessa. Kohtaa puhdistettaessa lastalla siitä ei havaittu muuta kuin hiekkää ja hyvin pieniä hiilen hippuja ja nokea. Mustan maan länsilaidalla ja länsilaidan alapuolella hiekkainen hiesu oli aavistuksen punertavaa – kyseessä voisi olla palaneen maan kohta.

Yllä: kaapeliojan vasemman laidan (pohjoisreunan) leikkauksesta näkyvä mustan maan alue ei jatku vastapuolen leikkaukseen. Itäkoilliseen. *Alla:* linssimäisen mustan maan kohdan vasemmalla laidalla oleva maa on hieman punertavaa – kyseessä voi olla palaneen maan kohta. Pohjoiseen.

Mustan maan tarkempi luonne ja ajoitus eivät selvinneet. Kyseessä on joko laajemman ilmiön etelälaita tai kyseessä on pienialainen ilmiö. Mustasta maasta ei havaittu esimerkiksi luun paloja tms., mitä olettaisi löytyvän silloin, jos kyseessä olisi jätetuoppa.

Valvonnan jälkitöiden yhteydessä asemoidun (vuosina 1761-62 laaditun) isojakokartan (Kiellman) perusteella alueen silloiset kaksi taloa ovat sijainneet nykyisen muinaisjäännösalueen länsi- ja lounaispuolilla. Isojakokartan asemointia tässä yhteydessä voidaan pitää hyvänä. Asemointipisteinä käytettiin kylän- ja kiinteistöjen rajoja ja sen tarkkuutena voidaan pitää alle 10 metriä.

Tulos

Valvonnan yhteydessä ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä. Kaapeliojasta havaittiin pieni mustaan maan alue, jonka funktio ja ajoitus jäivät epäselviksi. Isojakokartan tarkan asemoinnin perusteella 1760-luvulla paikalla olleet talot ovat sijainneet nykyisen muinaisjäännösalueen länsi- ja lounaispuolella.

6.3.2018

Teemu Tiainen

Valvonnassa kaivetun kaapeliojan täyttämistä. Länsilounaaseen.

Lähteet

Arkistolähteet:

Geograf Karta öfver Hattula Socken belägen i Öfre Sääxmäki Härad och Tavastehus Län 1842. (Pitäjänkartta, myöhemmin nimetty karttalehti 2131 06 HATTULA). Kansallisarkisto.

Kiellman, Pehr 1761-1762. Charta öfwer Lill Luolais Bys Bröst eller Hem Ägor uti Hattula Socken. Kansallisarkisto.

Painetut lähteet:

Peruskartta 2131 06 Hyrvälä. Maanmittaushallitus 1961.

Taivainen, Jouni 2013. Lounais-Suomi, Kulttuuriperintökohteiden inventointi 2012 / KMO (00434). Metsähallitus.